

רעיונות והגיגים בפרשת השבוע מאת הר' ישראל אהרן קלצקין - ראה - כ"ז מנחם אב שבת מברכים אלול תשפ"ד

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה

בגמ' ברכות איתא: ר' לוי רמי, כתיב לה' הארץ ומלואה וכתוב והארץ נתן לבני אדם? (פירוש הקושיה, יש כאן סתירה בין הפסוקים, האם הארץ שייכת להקב"ה או לבני אדם?) ומתוצאת הגמ' כאן קודם ברכה (שייך להקב"ה) כאן לאחר ברכה (ניתן לבני אדם).

זה נרמז בפסוק הראשון של פרשתנו: 'ראה אנכי נתן לפניכם היום', היינו, שאני נותן לפניכם את הארץ שלי, ע"י 'ברכה', רק כאשר תעשו ברכה היא שייכת לכם. 'וקללה' היינו, שע"י הברכה שתברכו, תיהפך לכם הקללה לברכה.

מפנינו ידידי הרב יוסף משה פריינד שליט"א ויליאמסבורג

ראה אנכי

שם פרשתנו 'ראה'. ובה גם יחול שבת מברכים אלול. 'ראה' פירושו לראות ולהתבונן, שהרי כאשר מגיע חודש אלול זה הזמן להתבונן ולעשות חשבון הנפש על כל מה שעבר עלינו בשנה שחלפה.

גם בשם הפרשה מרומז שחודש אלול וראש השנה באים לקראתנו, שהרי 'רא'ה' ר"ת אלול ראש השנה. (גם ר"ת אומן ראש השנה).

הראה ואת האיה והדיה

מצאנו בתוך הפרשה פעם נוספת את המילה 'ראה', בפרשת העופות הכשרות והטמאות ולמרות שאין פירושה 'ראה' במובן המילולי כשם הפרשה, אך שמה ניתן לה מאותה סיבה של ראייה וכדלהלן.

'והראה ואת האיה והדיה' פירש"י 'היא ראה היא איה היא דיה, למה נקרא שמה ראה? שרואה ביותר'.

נראה להתעמק, שיש כאן דרש נוקב בשמות הללו.

יש דרך חיים של אמונה פשוטה ללא שום שאלות והתחכמויות, והיא דרך ישראל סבא (וסבתא), כך ראינו אצל אמותינו 'ואל תטוש תורת אמך' ועוד כתוב 'אל תבוז כי זקנה אמך', היינו, הן ממשיכות את המסורת בתמימות ללא קושיות והרהורים.

מצאנו בנביאים כי הקב"ה מאוד אוהב הנהגה זו, כמו שמסופר בספר ירמיה פרק לה.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת ה' בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה לאמר, הלוך אל בית הרכבים ודברת אותם והבאותם בית ה' אל אחת הלשכות, והשקית אותם יין... ויאמרו לא נשתה יין, כי יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו לאמר לא תשתו יין אתם ובניכם עד עולם. ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וכרם לא תטעו

ולא יהיה לכם, כי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם. ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו.

ולבית הרכבים אמר ירמיהו כה אמר ה' צבקות אלקי ישראל, יען אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם ותשמרו את כל מצותיו ותעשו ככל אשר צוה אתכם. לכן כה אמר ה' צב-אות אלקי ישראל לא יכרת איש ליונדב בן רכב עמד לפני כל הימים.

הרי, שמשפחת רכב, שהעדיפו את צוואת אביהם באמונה פשוטה אל מול דברי הנביא, זכו שאף אחד ממשפחתם לא גלה בעת החורבן והם קיימים עד היום.

לעומת הנהגה זו, יש מי שרואה בעינו יותר מהרגיל וזה גורם לו לשאול שאלות, כמו שמצינו אצל חזקיהו הצדיק, שראה ברוח הקודש שעתידין לצאת ממנו בנין דלא מעלי ובגלל זה לא נשא אשה, והנביא בא להודיע לו כי עקב כך, הוא ימות בעוה"ז ובעוה"ב וכאשר סיפר לו חזקיהו מה שראה ברוה"ק, ענה הנביא 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך?'.
כך גם מסופר במסכת ברכות על עולא ורב חסדא שהלכו בדרך ועברו על חורבות ביתו של רב חנא בר חנילאי, נאנח רב חסדא על הבית הגדול הזה שחרב שהיה מרכז של חסד והיו בו שישים אופים ביום ובלילה להאכיל את עניי ישראל והיה תמיד פתוח לאורחים ועוד מיני מעשי חסד מופלאים.

ניסה עולא להרגיעו בכל מיני פסוקים אך רב חסדא סירב להירגע, ענה לו עולא: דיו לעבד שיהא כרבו (היינו, שגם הקב"ה שרוי מחוץ לביתו שהרי ביהמ"ק חרב). ולפי זה יתפרשו שלושת השמות שבפסוק כדלהלן:

והראה, מי שזכה לעיניים פקוחות 'שרואה ביותר' כפירש"י, ואת האיה, הוא מתחיל לשאול שאלות של 'איה' מקום כבודו, 'איה' אלקינו וכדו', אומרים לו 'דיה' היינו די לקושיות ודי לעבד שיהיה כרבו וצריך להאמין שמי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די'.

ונתצתם את מזבחותם

לקראת כניסתנו לכבוש את ארצות הגויים, התורה מצווה אותנו 'ושברתם את מצבותם ונתצתם את מזבחותם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון'. היינו ארבע סוגי איבוד וכילוי 'שבירה נתיצה, שריפה וגדיעה' לארבעה אביוזי ע"ז 'מצבה, מזבח, אשירה ופסל'.

בירושלמי עבודה זרה פרק ד הלכה ד נאמר: 'כתיב ונתצתם את מזבחותם ושברתם את מצבותם. ומניין ליתן את האמור בזה לזה ואת האמור בזה לזה אמר רבי בון בר

עשר תעשר ותשפר מזלך

'עשר בשביל שתתעשר', פי' שאפילו מי שנולד במזל להיות עני, אך בהרימך מעשרותיך תהפך מזלך לטובה. חידש ידידי הרב שמואל אשכנזי: יש כאן רמז שנתנית מעשר ישפיע על מזלך. אם נ'עשר' המילה 'תעשר', עשירית ממנין כל אות. נקבל המילה 'מזלך', כדלהלן:

עשירית מהאות ת' (400) היא האות מ' (40)

עשירית מהאות ע' (70) היא האות ז' (7)

עשירית מהאות ש' (300) היא האות ל' (30)

עשירית מהאות ר' (200) היא האות כ' (20).

הרי שאם עשר תעשר זה ישפר את מזלך.

בדרך זה אפשר להוסיף חשבון נחמד לענין, כי אם נעשר שתי אותיות מהמילה 'עשר' דהיינו: עשירית מהאות ע' הוא ז'. עשירית מהאות ש' הוא ל'. והאות השלישית ר' נחלק למאה, הרי האות ב', וביחד יצאו האותיות 'זבל'. שהרי על הפסוק בפר' תולדות: וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה', מביא רש"י שהיו אומרים, זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהו של אבימלך, הרי שיצחק שנתן מעשר (ע' ז' ש' ל') גרם ברכתו למאה פעמים (ב' נהפך ר') עד כדי כך שאפי' הזבל שלו היה משובח יותר מכסף וזהב של אבימלך.

נתן נתן

נהגו חסידים ואנשי מעשה, שלא להסתפק בנתינת מעשר, שזה עשירית מרווחיהם, אלא שהם מפרישים חומש מרווחיהם, שזה כפול ממעשר, ורמז לדבר 'נתן נתן' היינו 2 נתינות של מעשר, ואיתא ברמב"ם, שהנחת חומש, יפריש שני הפרשות, בתחילה יפריש עשירית, לקיים מצוות מעשר, ואח"כ עוד עשירית להשלים לכדי חומש להידור המצוה.

דבר זה מרומז במילה נ-ת-ן, שהוא בגי' 500, והנחת חומש מפריש 100, אך מפרישו 50, ועוד 50, וכך בנויה המילה נתן, בתחילה נ' = 50 שזה מעשר מ-500, ת' 400 ישאיר לעצמו, ואח"כ נ' = 50 ישלים לחומש.

נתון נתן לו - בינו ובינך

'לו' פירש"י בינו ובינך, דהנה, הנותן צדקה לעני מחיה את נפשו ומצילו ממות, ומאידך, הנותן צדקה ניצול ממות, שנא' 'וצדקה תציל ממות', וזה מרומז כאן בדברי רש"י, 'לו' גי' 36 שזה פעמיים ח"י, מתחלק 'בינו ובינך', שאתה מצילו, והוא מצילך, כאמרם ז"ל יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב מדרש רבה רות ה.

חייה לצדידין איתאמרת או שיבור או גידוע או נתיצה לכל אחת ואחת."

כלומר ארבעת אופני הכילוי שנאמרו בפסוק זה, יש לדורשם לתת את של זה בזה, דהיינו, כל ארבעת סוגי הכילוי בכל ארבעת סוגי האביזורים.

בטעמים של וְנִפְצְתֶם אֶת מִזְבְּחֵיכֶם - מנח רביעי - נרמז, שיש להניח ארבעת סוגי הכילוי בארבעת סוגי אביזרי ע"ז.

וסימן מועיל לזכרון: טעם 'רביעי' מרמז, שזה נלמד במסכת ע"ז פרק רביעי הלכה רביעית.

לא תבשל גדי בחלב אמו

הפסוק 'לא תבשל גדי' נכתב ג' פעמים בתורה ודרשו חז"ל שהג' פעמים זה לאסור ג' דברים, אחד לאיסור בישול, אחד לאיסור הנאה, אחד לאיסור אכילה.

נציין, כי בשו"ת דברי מלכאל ח"ב סי' מד כתב שיש איסור בישול אחר בישול בבשר וחלב, וכן נקט באליה זוטא סי' תרעג [עיי"ש נדונו אם ניתן להדליק בשמן של בשר בחלב, ודן שם שממה נפשך יש לאסור משום בישול אחר בישול] וכן בפרי מגדים יו"ד סי' פז שפ"ד סק"ב, וסי' צט שפ"ד סק"א. וזה נרמז בטעמים 'מרכא טפחא מרכא סוף פסוק' 'מרכא' זה הבישול שמרכך את המאכל.

'טפחא' זה הנאה שמטפח את עצמו.

'מרכא' איסור בישול אחר בישול, שמרכך עוד יותר. 'סוף פסוק' זה אכילה, שהוא השלב הסופי של המאכל ומפסיק אותו מכל שימוש אחר.

ראה, שופטים וכו'

הפרשיות של חודש אלול הם 'ראה, שופטים, כי תצא כי תבא, נצבים וילך' ואחריהם 'האזינו וזאת הברכה' ויש בהם רמז לימים אלו הבעל"ט להתכונן לימי הרחמים והימים הנוראים, כדלהלן:

'ראה' והתבונן כי בר"ה 'שופטים' אותנו וכותבים וחותמים לקראת השנה הבאה עלינו לטובה ברוחניות ובגשמיות, כמה יעברון מן העולם, היינו 'כי תצא' וכמה יבראון, היינו 'כי תבא'. גם אמרו חז"ל 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה', היינו, 'כי תצא' כמה הוצאה ו'כי תבא' כמה הכנסה.

'נצבים' - כולנו למשפט ביום הדין, 'וילך' - וכל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון.

אשרי למי שכל שמקיים בעצמו 'האזינו' שמאזין לקול השופר ומתעורר ומשפר את מעשיו ואז יזכה לתחל שנה וברכותיה 'וזאת הברכה'.

ברכת מזל טוב

לאחייו היקר הרב אברהם שמואל קלצקין שליט"א ומשפחתו הי"ו בן אחי הרה"צ ר' גרשון אביגדור שליט"א לרגל נישואי בתו הכלה החשובה תח"י עב"ג החתן שמעון ב"ר אהרן מרגליות שליט"א יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים ולרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח אכ"ר.

המעוניין לקבל הגליון מדי שבוע, וכן להעיר ולהאיר, נא לפנות לאימייל דלהלן: maadoney@gmail.com